

לשון הרמב"ם) כיצד יש לנצל בעבודת ה' את כל הענינים הגשמיים, כמו אכילה שתי' וכו' (כפי שמפרט שם בפרטיות).

אמנם, כל זה הוא רק בדברי הרשות. ואילו הבעש"ט חידש, שגם עניני איסור, ענינים של רע, צריכים לנצל לעבודת ה', וכאשר מנצלים גם את המנגד עבור עניני קדושה, אזי "ממנה — מהצרה עצמה — יושע".

ה. וע"פ האמור שהעבודה צריכה להיות באופן ש"בכל דרכיך דעהו", וכאמור, שכל דבר שיהודי רואה, אפילו פעם אחת, מהוה הוראה בעבודה — יש לנצל את החידוש במלאכת הדפוס כדי ללמוד הוראה בעבודת ה', שאין לאבד את צירופי האותיות דלעו"ז, כי האותיות עצמן הם קדושה, וצריכים רק לשנות את הצירופים.

ויש להוסיף, שענין זה נוגע במיוחד לאלה שהזמינו להם מלמעלה שמלאכתם היא מלאכת הדפוס — דכיון שהם רואים ענין זה בתמידות, הרי אליהם מכוונת הוראה זו ביותר.

— בעבר היו כותבים "הבחור-הזעזער העוסק במלאכת הקודש". גם אם העוסק במלאכה זו הי' יהודי זקן, היו קוראים אותו "בחור-הזעזער", כי היו בוחרים אותו, וגם הי' צריך להיות בעל-כח (כבחור) לעסוק במלאכת הקודש.

ואכן, אופן הנ"ל בבירור הרע הוא מלאכת הקודש²¹.

* * *

ו. בפרשת השבוע לומדים אודות המסעות — "אלה מסעי בני ישראל גו'²² — "מסעי" דייקא, לשון נסיעה, ולא לשון הליכה.

ויש לבאר ההפרש בין הילוך לנסיעה:

הילוך — מורה על הליכה בדרך הרגיל, ממדריגה למדריגה. הוא הגיע אמנם למקום חדש, אבל גם המקום החדש יש לו עדיין איזה שייכות למקום הראשון; אבל נסיעה פירושה — העתקה למקום חדש לגמרי, היינו, שצריך להסיע ולהעתיק את עצמו לגמרי מהמקום הקודם למקום חדש, והעתקה זו נקראת בשם נסיעה.

וזהו גם מ"ש²³ "ויסע משה את ישראל מים סוף", לשון נסיעה

(23) בשלח טו, כב.

(21) חסר סיום השיחה (המו"ל).

(22) ר"פ מסעי.

דייקא — לפי שבנ"י היו עסוקים בביזת הים, והי' צורך לנתק אותם משם כדי שיסעו הלאה²⁴.

וכמו"כ מצינו בתלמוד ירושלמי²⁵ הלשון "הסיע דעתו", שפירושו²⁶ כמו הלשון "הסיע דעתו" שבתלמוד בבלי — כי, "היסח הדעת" הוא כשהאדם עוקר ומנתק את דעתו ומחשבתו לענין אחר לגמרי.

וכמו דין היסח הדעת גבי תפילין, ש"אינו נקרא היסח הדעת אלא כשעומד בשחוק או קלות ראש .. אבל כשעומד ביראה ומתעסק בצרכיו .. ואין דעתו על התפילין ממש, אין זה נקרא היסח הדעת"²⁷,

— שהרי בדורות שעברו היו הולכים בתפילין כל היום²⁸, ואי אפשר שתהי' דעתו על התפילין ממש במשך כל היום. וגם בימינו הרי מתפללים ולומדים תורה בתפילין, ואי אפשר שבשעת התפלה והלימוד תהי' דעתו על התפילין ממש (וע"ד המבואר בתניא²⁹ שהכוונה לשמה צריכה להיות רק "קודם שיתחיל ללמוד", כי בשעת הלימוד עצמו צריך להיות שקוע בהלימוד גופא, ולא בכוונה לשמה), ומ"מ, אין זה נקרא היסח הדעת מתפילין —

כי, "היסח הדעת" פירושו שעוקר מחשבתו לגמרי מהתפילין שענינם "שעבוד המוח והלב"³⁰, שזהו דוקא "כשעומד בשחוק או קלות ראש", היפך שעבוד המוח והלב.

וכיון ש"היסח הדעת" הוא עקירת הדעת לענין הפכי דוקא — לכן נקרא בירושלמי בשם "הסיע דעתו", מלשון נסיעה, המורה על העקירה ממקומו הקודם³¹.

ז. והנה, זמן הגלות נקרא בשם נסיעה, כפי שמצינו הלשון גבי גלות השכינה: "עשרה מסעות נסעה שכינה"³² — לפי שזמן הגלות לגבי זמן הבית הוא ריחוק הערך לגמרי, עד שהוא כמו ענין הפכי ממש:

מהענינים המיוחדים בזמן שבית המקדש הי' קיים — שבקודש הקדשים הי' הארון, עליו אמרו³³ "מקום ארון אינו מן המדה", שהם

(24) ראה תנחומא (באבער) בשלח טז.

הובא בפרש"י עה"פ.

(25) ברכות ספ"ו. פ"ז ה"ד. ועוד.

(26) פני משה שם.

(27) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס כת.

(28) ראה רמב"ם הל' תפילין פ"ד הכ"ה.

(29) פמ"א (נח, ב).

(30) ראה שו"ע אדה"ז שם סכ"ה סי"א.

(31) כללות סעיף זה — נדפס בלקו"ש

חכ"ג ע' 226.

(32) ר"ה לא, א.

(33) יומא כא, סע"א. וש"נ.

שני הפכים בנושא אחד, שהאפשרות לכך היא רק מצד הענין ד"נמנע הנמנעות" דוקא³⁴.

דהנה, ישנו האור האלקי המלוכש בטבע, בדברים גשמיים, ויש בחינת האלקות שלמעלה מהתהוות, אבל למעלה יותר הוא הענין ד"נמנע הנמנעות" — שעל זה אמרו אפילו חוקרי ישראל ש"יש לנמנעות טבע קיים", אלא שבקבלה וחסידות מבואר שאינו כן, אלא עצמותו יתברך הוא "נמנע הנמנעות". וענין זה הי' בגילוי בקדשי הקדשים.

וזהו גם מ"ש³⁵ "והתפללו אליך דרך ארצם", ש"העומד בחוץ לארץ יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל .. עומד בא"י יחזיר פניו כנגד ירושלים .. עומד בירושלים יחזיר פניו למקדש .. עומד אחורי המקדש .. יחזיר פניו .. כנגד בית קדשי הקדשים"³⁶ — שקודש הקדשים הוא השער, "זה שער השמים"³⁷, שדרכו עוברת כל התפלות, כולל גם התפלות על צרכים גשמיים — כי, מצד הענין ד"נמנע הנמנעות", אפשר להיות החיבור בין גשמיות ורוחניות.

והענין בזה — שבקודש הקדשים הי' גילוי העצמות כמו שהוא, כפי שהקב"ה הוא בעצמותו ממש.

ולהעיר, שאע"פ שאסור לראות את המלך כשהוא ערום³⁸, הרי האיסור הוא רק על הרואה את המלך, דאסור לאיש זר לראות את המלך אלא ע"י לבושים דוקא, אבל לגבי המלך עצמו, הרי יש אצלו מעמד ומצב כפי שהוא ערום — וזוהי דרגת גילוי האלקות שבקודש הקדשים.

וכידוע בענין היחודים העליונים — שהם ענינים נעלים ביותר, ולכן גם למטה הוא ענין נעלה³⁹ (אלא שישנם אופנים שהיחוד העליון אינו יכול להתגלות למטה, ש"לכן נאסרו כל העריות שלא לעשות כדוגמת היחוד שבאצילות למטה, כי הרי למטה אי אפשר להעשות היחוד הזה כו"⁴⁰) — שעיקר ענין היחוד הוא בבית-המקדש⁴¹ בהיכל קודש הקדשים⁴², ששם הוא המשכת העצמות ממש.

- (34) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח. (40) סהמ"צ להצ"צ מצות ערות אשתו הובא ונת' בס' החקירה להצ"צ לר, ב ואילך. (דרמ"צ ל, א).
(41) ולהעיר שבביהמ"ק לא נראה זכוב כו' (אבות פ"ה מ"ה), ועד"ז מצינו (נדה יז, רע"א) שגדולי ישראל היו מגרשים הזכובים שלא יהיו בעת היחוד.
(42) ראה אוה"ת במדבר ע' יג. וראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' קסט.
(34) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח. (40) סהמ"צ להצ"צ מצות ערות אשתו הובא ונת' בס' החקירה להצ"צ לר, ב ואילך. (דרמ"צ ל, א).
(41) ולהעיר שבביהמ"ק לא נראה זכוב כו' (אבות פ"ה מ"ה), ועד"ז מצינו (נדה יז, רע"א) שגדולי ישראל היו מגרשים הזכובים שלא יהיו בעת היחוד.
(42) ראה אוה"ת במדבר ע' יג. וראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' קסט.
(35) מלכים-א ח, מח.
(36) שו"ע אדה"ז שם ר"ס צד.
(37) ויצא כח, יז.
(38) סנהדרין כב, א (במשנה).
(39) ראה תו"א מג"א צב, ד.

אמנם, לאחר חורבן בית המקדש, הרי "עשרה מסעות נסעה שכינה", לשון נסיעה דוקא — לפי שזמן הגלות הוא מצב הפכי לגמרי, מן הקצה אל הקצה:

לא זו בלבד שבזמן הגלות אין הגילוי ד"נמנע הנמנעות", ולא רק שאין גילוי האלקות שלמעלה מהתלבשות בעולם, אלא אין אפילו גם גילוי האלקות המלוכש בטבע, ועד שאפשר לטעות שהטבע מתנהג מעצמו.

ולא זו בלבד שאין רואים בעיני בשר שהכל הוא אלקות, אלא שענין זה אינו מתגלה אפילו בבחינת השגה, עד שאפשר לשכוח על זה לגמרי. וע"ד המבואר⁴³ בענין תקיעת שופר ע"פ משל מבין המלך שתעה ונתרחק ביותר עד ששכח שהוא בן מלך, ושכח את השפה המדוברת בחצר המלך, ובמשך הזמן נתרחק יותר ויותר עד ששכח לגמרי לשון בני-אדם, והעצה היחידה היתה לצעוק בקול פשוט: ומצד ריחוק הערך של זמן הגלות לגבי זמן הבית — נקראת הגלות בשם "נסיעה".

ח. וכמו כן נקראת ירידת הנשמה בגוף בלשון "נסיעה" — "נסעה וירדה", לפי שמצב הנשמה בהיותה למטה מלובשת בגוף הוא באין ערוך כלל לגבי מצבה כפי שהיתה למעלה:

הנשמה למעלה עומדת בביטול לאלקות, כמ"ש⁴⁴ "חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו", ואילו בירידתה למטה, הנה לא זו בלבד שאינה עומדת בדרגת הביטול שהיתה עומדת למעלה, אלא עוד זאת, שיכול להיות מעמד ומצב הפכי לגמרי — "נר רשעים ידעך"⁴⁵: "נר" — קאי על הנשמה, כמ"ש⁴⁶ "נר הוי' נשמת אדם", ומצד ענינים שונים יכול להיות שנר הנשמה "ידעך" ויכבה רח"ל, היפך לגמרי מענין הנר והאור.

וע"ד מ"ש כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁴⁷ לענין הניצוצות שבג' קליפות הטמאות, שזהו ע"ד הענין ד"חתיכה עצמה נעשה נבילה", והיינו, דעם היות שמצד עצמו הרי זה דבר מותר, חלב כשר, וכן בשר כשר שנשחט והורח ונמלח כדין, מ"מ, מצד מעשה אנוש ותחבולותיו

(43) ראה המשך וככה תרל"ז פרק ע'.

(44) מלכים-א יז, א. ועוד. וראה גם שיחת

ח"י תמוז ס"ב (לעיל ע' 70). וש"נ.

(45) משלי יג, ט. איוב כא, יז. וראה שערי

אורה שער החנוכה לה, ב. לז, א.

(46) משלי כ, כז.

(47) ד"ה ויגדלו הנערים תרס"ה (סה"מ

תרס"ה ריש ע' קד).

הרי חתיכת ההיתר עצמה נעשית נבילה. ועד"ז בענין "נר הוי" נשמת אדם", שמצד מעשה אנוש ותחבולותיו יכול להיות מעמד ומצב ד"נר רשעים ידעך".

ט. ועז"נ²² "מוצאיהם למסעיהם גו' ואלה מסעיהם למוצאיהם": אע"פ שענין הגלות, וענין ירידת הנשמה בגוף, הו"ע של ירידה גדולה ביותר, עד שנקראת בשם "נסיעה" כנ"ל, מ"מ, ישנו הענין ד"מוצאיהם למסעיהם", היינו, ש"מוצאיהם", בחינת האלקות (וכן דהנשמה) שלמעלה מגלות, ישנו גם ב"מסעיהם", בה"מסעות" של הגלות; ובכח זה אפשר להיות העלי' מ"מסעיהם" — גלות — ל"מוצאיהם", "ואלה מסעיהם למוצאיהם"⁴⁸.

והענין בזה:

בנוגע לזמן הגלות — אמרו רז"ל⁴⁹ "גלו לבבל כו' לאדום שכינה עמהם".

וכן הוא בנוגע לירידת הנשמה בגוף — כידוע פתגם אדמו"ר הזקן⁵⁰ ש"יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות", שזהו מצד שם מ"ה שבנפש. וזהו שאמרו חז"ל "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות"⁵¹, ו"איזהו שוטה המאבד מ"ה שנותנים לו"⁵¹ — שהאפשרות לעבור עבירה היא רק כאשר נאבד ונתעלם שם מ"ה שבנפש.

ומכיון שבכאו"א מישראל ישנו השם מ"ה שבנפש, וגם בזמן הגלות "שכינה עמהם" — לכן יכולה להיות העלי' מן הגלות, "מסעיהם למוצאיהם".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין"].

* * *

י. בהמשך להמדובר לעיל להבחורים⁵² שכוונת נסיעתם היא לברר

(48) ראה לקו"ת פרשתנו (מסעי) צב, א. שם ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז).
צג, ד ואילך.
(49) ספרי סוף פרשתנו (מסעי). וראה
מגילה כט, א.
(50) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ
ח"ד ע' תקמז (נעתק ב"היום יום" כא סיון).
(51) חגיגה ד, רע"א. וראה לקו"ת שם צא,
סע"ג. ובכ"מ.
(52) שיחת ח"י תמוז — להתלמידים
הנוסעים בשליחות המל"ח (לעיל ע' 69
ואילך).